

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Andra kammaren.

Nr 11.

Fredagen den 16 februari.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 9 och den 10 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:
Brukspatron Ludvig Lorichs lider av ryggskott och måste tills vidare vara sängliggande.
Stockholm den 15 februari 1923.

O. T. Hult,
Med. Dr.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid till behandling av lagutskott propositionen, nr 55, med förslag till lag om arbetstidens begränsning; och till jordbruksutskottet propositionen, nr 51, angående försäljning av visst område från statens lagerhustomt i Vara.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 9 och första lagutskottets utlåtande nr 5.

§ 5.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i Djurgårdskassan till säkerställande under år 1924 av Ulriksdals kungsgårds förvaltning och drift; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar under rubriken: »Lantförsvaret: Vapen och ammunition».

Andra kammarens protokoll 1923. Nr 11.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bestridande av kostnaderna för en utredning angående jordförhållandena i Kopparbergs län jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till en särskild polisbyrå för övervakande av här i riket vistande utlänningar.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Engberg</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 16 febr.,			
» <i>Olsson i Labbemåla</i>	» 8	»	» 16	»
» <i>Vennerström</i>	» 3	»	» 17	»
» <i>Olsson i Blädinge</i>	» 3	»	» 17	»
» <i>Magnusson i Tumhult</i>	» 5	»	» 17	»
» <i>Olsson i Golvvasta</i>	» 3	»	» 17	» och
» <i>Molin</i>	» 6	»	» 19	» .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,41 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 17 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Enligt därom den 10 i denna månad fattat beslut företogs nu val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare samt riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos vid valens slut hava blivit utsedda till

*valmän:*herr *Aarnseth*,» *Billqvist*,» *Carlsson-Frosterud*,» *Eriksson* i Grängesberg,» *Fast*,» *Gustafsson* i Älvsered,» *Hansson* i Trollhättan,» *Holmström* i Gävle,» *Igel*,» *Jansson* i Edsbäcken,» *Johansson* i Krogstorp,» *Karlsson* i Gasabäck,» *Larsson* i Kroken,» *Leo*,» *Lindley*,» *Lindman*,» *Lindqvist* i Halmstad,» *Månsson* i Backa,» *Olsson* i Golvvasta,» *Osberg*,» *Strid*,» *Sundling*,fröken *Wellin* ochherr *Ödström*,

var och en med 124 röster; samt

suppleanter:

herr *Wagnsson*,
» *Olsson* i Labbemåla,
» *Holmgren*,
» *Lindberg*,
» *Andersson* i Höör och
» *Lindmark*,

var och en med 97 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottnings.

§ 2.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 3.

Herr statsrådet *Linders* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 56, med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1924 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till beviljning av inkomst m. m.

Denna proposition blev på begäran bordlagd.

§ 4.

Statsutskottets härpå föredragna utlåtanden nr 17 och 18 bordlades åter.

§ 5.

Ang. ändringar i lagen om barn utom äktenskap.

Till avgörande förelåg nu första lagutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om barn utom äktenskap.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 45, som behandlats av första lagutskottet, hade herr *Bodén* hemställt, att riksdagen måtte för sin del besluta följande ändringar av 1 och 12 §§ i lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap.

§ 1.

Barn utom äktenskapet erhåller moderns eller faderns släktnamn.

Det tillkommer förmyndaren eller barnet självt om det är myndigt bestämma om det skall bära moderns eller faderns släktnamn. Har barnet fyllt 18 år må ej förmyndaren utan dess samtycke träffa bestämmelse som nu är sagt. Samma lag gäller även om trolovningsbarn.

§ 12.

Barnet tage arv efter såväl moder som modernefrändes som efter fader och fadernefrändes, och ärves av dessa som vore de av äktenskaplig börd. Lag samma vare om barnet är trolovningsbarn.

Ang. ändringar i lagen om barn utom äktenskap.
(Forts.)

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade likväl avgivits av herr *Leander*, som förenat sig med utskottet i dess avslagsyrkande men ansett, att utskottet bort i motiveringen uttala sin anslutning till det syfte, som i motionen framförts.

Sedan utskottets hemställan föredragits anförde:

Herr *Bodén*: Herr talman! Då det är praktiskt omöjligt att yrka bifall till min motion, kan jag endast uttala mitt beklagande av att det skall dröja så lång tid att få denna fråga utredd. Jag får således inskränka mig till att yrka bifall till den vid utskottsbetänkandet fogade reservationen.

Fru *Östlund*: Herr talman! Jag skall endast med ett par ord uppehålla mig vid den ifrågavarande motionen. Det var vetskapen om att denna fråga möjligen skulle återkomma i ett annat sammanhang, att den så att säga vore bordlagd, som gjort, att vi kvinnor icke väckt en motion i denna fråga. Det är ju också detta, som utskottet stöder sitt avslagsyrkande på, och som gör, att även vi velat se tiden an. När den emellertid ändå kommit före, kan jag icke underlåta att göra ett par erinringar.

Den, som under de senare åren följt den sociala lagstiftningen i hithörande spörsmål, kan naturligtvis icke annat än tacksamt erkänna de reformer, som genomförts. Jag kan emellertid icke riktigt gå med på motionärens motivering för sitt förslag, då han talar om att utomäktenskapliga föräldrar satt en fläck på sin heder, som de i de flesta fall få behålla, åtminstone modern. Vår tid är något barmhärtigare i detta fall än den gamla tiden. Vi hävda moderns rätt till sitt barn, och vi hävda hennes rätt till att få behålla och fostra barnet, likaväl som vi hävda barnets rätt till sin moder. Det är emellertid nog strängt taget i allmänhet icke hedern, som det gäller att skydda, när en barnafader drar sig undan, utan fastmer gäller det att rädda börsen.

Varför jag begärde ordet var egentligen på grund av utskottets motivering. Den är så pass dyrbar, att den icke bör förbigås med tystnad, till den kraft och verkan, det hava kan. Jag skall icke gå längre tillbaka än utskottet fört oss, då utskottet utgår ifrån 1734 års lagstiftning. Sedan ledsagar utskottet oss fram till 1866 års, till 1905 års och till 1917 års lagar. Alltså 189 år ha vi haft att göra för att komma fram till nuvarande lagstiftning, när det gäller barn utom äktenskapet. Det är detta, som jag tycker vara så anmärkningsvärt. Av modern ha vi krävt det moraliska ansvaret att er-

Ang. ändringar i lagen om barn utom äktenskap.

(Forts.)

känna sitt barn. På henne ha vi ytterst, såsom motionären mycket riktigt sagt, låtit det ekonomiska ansvaret vila. När vi nu kanske få hoppas, såsom utskottet tar för givet, att i sinom tid en utredning blir färdig och eventuellt förslag framlagt, det då skall visa sig, att utvecklingen fört oss så långt att vi våga kräva att även en barnafader har mod erkänna sitt barn.

Det är med anledning härav, som jag skulle önskat andra kammaren nu kunnat stödja, såsom reservanten säger, motionens syfte genom att uttala sig i enlighet med reservationen.

Fröken **Tamm** instämde häruti.

Herr **Bodén**: Herr talman! På grund av de upplysningar, som jag erhållit, får jag avstå från mitt yrkande.

Herr **Petersson** i Södertälje: Herr talman, mina damer och herrar! Fru Östlund yttrade i sitt varmhjärtade anförande den meningen, att det icke skadat, om utskottet uttalat sig litet mera varmt eller mera direkt för motionärens yrkande. Jag får för min del säga, att jag sympatiserar med den mening, fru Östlund uttalat. Jag har, när denna fråga var före år 1917, arbetat rätt mycket för att andra kammaren skulle bestämt uttala sig i den riktning, som nu motionen går. Det gjorde också andra kammaren år 1917.

Jag vill slutligen säga, att inom utskottet ingalunda saknats de, som fullkomligt överensstämde med fru Östlund i hennes uttalanden. Såsom saken nu låg, och då inom utskottet personer funnos, som hade olika meningar, ansåg emellertid utskottet, att man gagnade saken bäst med att hänvisa till den utredning, som på riksdagens begäran igångsatts, och att uttala den förvissningen, att denna utredning skulle lösa till ett gott resultat. Jag tror, att vi, som vilja ha en ändring och en reform, kunna tillsvidare vara nöjda härmed. Saken är med detta icke slutbehandlad.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Härefter föredrogos vart för sig:

första lagutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om ändring av 2 § i lagen angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 21, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av viss mark till staden Nyköping m. m.; och

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss lägenhet å Öster-Rekarne häradsallmänning i Södermanlands län.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Å föredragningslistan fanns härpå upptaget jordbruksutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående medgivande att vid vissa offentliga tävlingar anordna vadhållning med s. k. totalisator.

*Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.*

Med tillstyrkande av bifall till vad som föreslagits uti två inom riksdagen väckta, likalydande motioner, nämligen nr 119 i första kammaren av herr *Nils Anton Nilsson m. fl.* och nr 48 i andra kammaren av herr *Fjellman m. fl.*, hemställde jordbruksutskottet, till vars behandling nämnda motioner hänvisats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t för beredande av medel till understöd åt landets hästavel ville medgiva, att vissa av Kungl. Maj:t godkända föreningar vid offentliga kapplöpningar och travtävlingar tillätes anordna vadhållning för allmänheten med s. k. totalisator, under villkor att föreningarnas vinst av totalisatorn, med skäligt avdrag för omkostnaderna, inbetalades till statsverket för angivna ändamål samt för övrigt under iakttagande av de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt utfärda.

Uti en vid detta utlåtande fogad reservation hade herrar *Hamilton, Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby och *Wahlstedt* förklarat sig anse, att utskottet bort avstyrka motionerna.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Nilsson i Tånga: Herr talman! Jag skall icke alls hålla något längre anförande i föreliggande ärende, så mycket mindre påkallat, som ju kammaren så nyligen som vid fjolårets riksdag hade den föreliggande frågan om rätt till vadhållning med totalisator vid kapplöpningar, travtävlingar o. dyl. uppe under prövning. Det var på det sätt, att vid fjolårets behandling jordbruksutskottet tillstyrkt motionärernas hemställan, och så är även förhållandet nu. Då var det emellertid några stycken ledamöter inom utskottet, som hade en motsatt åsikt, och som ansågo det olämpligt, att staten engagerade sig i dylika företag, och samma är förhållandet nu. Reservanterna ha sålunda hemställt om avslag på motionärernas hemställan.

Jag skall icke heller i detta sammanhang inlåta mig på vad som eljest brukar spela in vid debatter i lotterifrågor, totalisatorspel o. dyl. Jag skall icke beröra det moraliska momentet i frågan. Jag tror, att vi torde kunna vara överens om att utrangera det momentet ur debatten. Moraliska begrepp äro dock i alla fall något ganska individuellt. Vad som för den ena personen kan vara moraliskt, kan för en annan vara högst omoraliskt. När man blandar in detta mo-

*Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)*

ment, kommer man sannolikt icke till något resultat; i alla händelser kan man icke övertyga varandra därvidlag.

Då jag för min del skulle taga ställning till frågan, huruvida staten borde legalisera spelet med totalisator, var utgångspunkten för mig den: är det lämpligt överhuvudtaget, att staten engagerar sig för sådana företag, engagerar sig för mer eller mindre äventyrliga spel? Ty man skall icke kunna komma ifrån att vadhållning med totalisator är ett äventyrligt spel, som betänkligt närmar sig vad man kallar hasardspel, och då har jag för min del kommit till den uppfattningen, att det kan icke vara lämpligt och icke riktigt att intressera staten för dylikt. Och jag vill fästa uppmärksamheten på att det är det som just frågan nu gäller. Man vill nu fastslå en alldeles ny princip, den nämligen, att göra staten direkt ekonomiskt intresserad i totalisatorspelet.

Man kan nu invända, att staten redan har frångått sin neutrala hållning beträffande lotterispel, då staten ju i stor utsträckning ger tillstånd till anordnandet av lotterier för allmännyttiga och välgörande ändamål. Det förefinnes dock härvid den skillnaden, att staten icke har något ekonomiskt intresse i dessa lotterier, men ifråga om totalisatorspelet föreslå motionärerna, att förening, som erhåller tillstånd till vadhållning med totalisator, skall, efter det att omkostnaderna fråndragits, inleverera den återstående vinsten till statsverket. Man måste väl ändå erkänna, att frågan därigenom kommer i ett nytt läge.

Nu ha motionärerna i denna fråga skjutit hästaveln och dess intressen i förgrunden. Jag skall icke ett ögonblick tillåta mig att betvivla motionärernas intresse för den saken, och jag skall icke heller tillåta mig någon prövning av huruvida motionärernas intresse är varmast för hästaveln eller för totalisatorspelet. Hysa motionärerna emellertid ett så varmt intresse för hästaveln, så nog kan det finnas möjlighet att understödja den även på annat sätt. Varför icke tänka på den utvägen att gå in till Kungl. Maj:t och begära rätt att anordna ett lotteri, där vinstmedlen användas till hästavelns befrämjande? Jag vill för övrigt uttala såsom min rent personliga uppfattning, att jag är bestämt övertygad om att Kungl. Maj:t äger rätt att medgiva dispens från förbudet mot användning av totalisator. Kungl. Maj:t har ju sedan gammalt ansett sig ha rätt att medgiva undantag från förbudet mot anordnande av lotterier. Jag är fullkomligt säker på att det rent formellt sett icke kunde betraktas såsom någon inkonstitutionell handling, om Kungl. Maj:t gäve ett sådant medgivande. Jag vill icke tillråda Kungl. Maj:t att göra detta, av det enkla skälet, att jag icke vill få till stånd något totalisatorspel, men jag är, som sagt, övertygad om att den vägen är framkomlig.

Motionärerna ha vidare, såsom ett ytterligare skäl för att nu medgiva rätt för föreningar och andra att använda totalisator, anført den omständigheten, att statsanslaget för hästavelns befrämjande under nionde huvudtiteln minskats så väsentligt som med 84,000 kronor. Ja, det skälet kan man naturligtvis anföra, men jag

vill fästa uppmärksamheten därpå, att detta ännu endast är ett *förslag* från Kungl. Maj:t. Riksdagen har ju ännu icke prövat frågan. För övrigt föreligger det en motion, i vilken åtskilliga av kammarens ledamöter ha instämt, vari man påyrkar höjning av det ifrågavarande anslaget till samma belopp, varmed det förut har utgått, och så länge den frågan icke är avgjord, kan Kungl. Maj:ts förslag icke rimligen anföras som skäl för totalisatorspelets införande.

*Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)*

Ja, herr talman, jag skall icke längre taga uppmärksamheten i anspråk. Jag har sannolikt icke mycken förhoppning om att kunna få denna kammare med på reservanternas hemställan om avslag. Förra året gick det ju så, att andra kammaren med mycket knapp majoritet godkände utskottets hemställan, under det att första kammaren däremot med några rösters övertikt fällde förslaget. Ännu så länge hoppas jag, att det skall bli anledning att än en gång tacka Gud för att det finns en första kammare.

Herr Silfverschiöld: Herr talman, mina herrar! Till att börja med vill jag instämma med den föregående ärade talaren däruti, att denna fråga nyligen debatterats så pass grundligt här i kammaren, att det knappast kan finnas några nya synpunkter att framföra. Jag vill dock i motsats till honom kräftigt understryka, att den föreliggande frågan, såsom jag ser den, har mycket stor ekonomisk betydelse för såväl den varmblodiga som den kallblodiga hästaveln i Sverige.

Förra året framhöll man, att det anslag, som staten lämnade för hästavelns befrämjande, vore för lågt. I år ha herrarna i statsverkspropositionen sett, att det vanliga anslaget nedprutat med nära 50 procent. Behovet av hjälp är då helt naturligt ännu större än förut, och jag vågar påstå, att det i dessa tider med nedåtgående konjunkturen är särdeles viktigt, att vi upprätthålla vår hästavel på den höga ståndpunkt, som den nu intar, för att vi, när lyckligare och bättre tider inträda, må kunna föra fram en tilltalande häst på den utländska marknaden, till vilket mål vi alla, som arbeta för hästaveln, sträva.

Den föregående ärade talaren sade, att han, om icke gärna, dock skulle kunna tänka sig, att man i stället för att anordna totalisator skulle kunna gå in till Kungl. Maj:t och begära ett lotteri. Ja, det kan nog vara bra, men jag tror, att totalisatorn på så sätt är bättre, att den mera intresserar allmänheten, vilken därigenom möjligen skulle få intresse för vår hästavel, och det är detta intresse vi också vilja få fram.

En hel del saker skulle kunna tilläggas, men jag skall fatta mig mycket kort. Jag instämmer även därutinnan med den föregående ärade talaren, att man icke skall tala om huruvida totalisatorspelet är moraliskt eller omoraliskt. Därom kan man ju hysa olika åsikter, men jag tror för min del, att svenska folket, lika litet som av vanliga lotterier, blir vare sig sämre eller bättre av detta totalisatorspel.

Under föregående års debatt i denna fråga ville en motståndare till totalisatorn påstå, att kapplöpningar och travtävlingar voro för- enade med djurplågeri. Detta påstående tror jag icke då blev bemött,

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

men jag vill alldeles bestämt såsom min åsikt uttala, att man icke kan tala om något djurplågeri vid dessa tävlingar. Jag vill framhålla, att det icke finns några hästar, som bli så väl omskötta och ha det så bra som kapplöpningshästar.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Lithander* och *Persson* i Fritorp.

Herr **Igel**: Herr talman! Jag har icke varit i tillfälle att reservera mig i utskottet emot utskottets beslut. Hade jag det varit, så hade jag naturligtvis kommit att göra det, ty jag anser, att när man i riksdagen för icke så synnerligen länge sedan var ense om att spel om penningar och penningars värde icke borde få förekomma i detta land — det var då särskilt kortspel, som man syftade på i första hand, men om man ser på saken kan det icke vara så synnerligen stor skillnad emellan detta spel och spel på totalisator, när man ändock spelar om penningar eller penningars värde — och man nu kommit dithän, som vi nu syfta åt att komma till, att man skall anstränga hästen till det allra yttersta för att någon nödvändigt skall bli i tillfälle att genom denna ansträngning vinna en summa pengar och en annan i tillfälle att förlora en summa pengar, då är det icke mycken glädje med detta lagförslag. Det är utan tvivel så, att om vi anse, att vi skola befordra hästaveln här i landet och få en utmärkt häststam, så kunna vi göra det på annat sätt än genom att anordna dessa vadhållningar, som det här är fråga om, varigenom somliga, som kanske i ett obehagligt ögonblick egentligen icke tänka på vad de göra, kunna bli i tillfälle att sätta kanske det mesta av sitt och de sinas på spel.

Man har talat om här i kammaren i dag, och man har talat om den saken även i utskottet, att man icke precis vill inlåta sig på den moraliska halten i denna fråga. Man vill så att säga lämna den utanför. Varför? Jo, möjligen därför att det ligger något av en samvetsfråga i detta, och då vill man så gärna lämna den utanför, och se endast till vad man håller för så utomordentligt angeläget, nämligen att befordra hästaveln. Ja, antag att det går därhän, att dessa vadhållningar utveckla sig så, att statsmakterna i framtiden anse, att hästaveln får så rikliga medel genom detta rena uppskörtande, vilka medel eljest kunde använtas på annat sätt, ja, då har saken icke vunnit så synnerligen mycket, utan det har då endast blivit så, att en del enskilda personer, som icke hava förmåga att tänka sig för, hava fått betala fiolerna och den stora allmänheten, som verkligen borde vara delaktig i kostnaderna för denna utveckling, som man önskar få fram, har kommit undan.

Jag för min enskilda del, herr talman, kan icke se visdomen i ett sådant beslut som detta, och då jag icke heller kan se, att det är någon glädje med det, så ber jag att få yrka bifall till den vid utlåtet fogade reservationen.

Med herr **Igel** förenade sig herr *Olsson* i Ramsta.

Herr Larsson i Kroken: Herr talman, ärade kammarledamöter! Som jag icke förut har deklarerat min ställning till denna fråga, oaktat den varit före åtskilliga gånger, sedan jag kommit hit, skall jag be att få göra det nu med några ord.

Jag vill då säga, att för min del anser jag att den hästavel, som i synnerhet bör uppmuntras, är den nyttiga arbetshästen, den som behövs för nyttigt arbete, och att travarsporten icke har någon betydelse därvidlag. Ty dessa hästar lämpa sig i regel icke för jordbruk och produktivt arbete. Den som nu har synnerligen bråttom, d. v. s. vill fort fram, har ju numera tillgång till automobiler och motorcyklar för att ej tala om aeroplan eller vad annat allt det ges, så det går ju utan travare att komma fort fram för den, som så vill.

Det är den ena sidan av saken, och den andra är den: jag kan icke komma ifrån att kapplöpningarna i alla fall medföra djurplågeri, nämligen vid träningarna. Hästarna måste tränas, och jag har sett, huru det gått till, t. ex. då vi haft travtävlingar i min hemtrakt. Nog är det djurplågeri såsom man stundom där använder piskan, och då nu prygel icke får tillämpas ens på rånare och rymlingar från fängelserna, vill jag gärna påfordra, att våra hästar skola bli skonade från det straffet.

Så har det sagts, att inga nya synpunkter framkommit i dag eller kunde framkomma. Jag skall i alla fall försöka framhålla en ny synpunkt, den nämligen, att i regel hållas kapplöpningar och travtävlingar om söndagarna. Jag håller före, att det är oriktigt att använda söndagen, som skulle vara vilodag, till kapplöpningar. Jag har icke hört den synpunkten förut framhållas — och sådana saker som härröra från en religiös syn på tingen äro ju i allmänhet ansedda vara gammalmodiga och föråldrade — men jag håller i alla fall före, att söndagskapplöpningarna äro ingenting att rekommendera varken ur samhällelig eller kristlig synpunkt.

Huru jag än vänder saken och huru jag än ser på den, och då jag därjämte ogillar allt spel, kan jag icke följa med utskottet, utan jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Sjöblom: Herr talman! Det skulle kanske icke behövas någon längre debatt i denna sak, men när man hör yttranden här i kammaren, som äro fullkomligt oriktiga i sak, och en del av kammarrens ledamöter kanhända icke hava satt sig in i frågan tillräckligt, så synes det mig, som om det skulle vara nödvändigt att några ord ändock sägas.

Jag vill först och främst vända mig mot den siste ärade talarren, som framhöll, att om det gällde nyttiga arbetshästar, skulle saken icke vara så betänkelig, som den nu är, då det gäller lyxhästar. Det är ju fullkomlig brist på sakkunskap att stå och säga något sådant, då meningen är att inkomsten av totalisatorn skulle delas proportionellt lika på alla dominerande hästraser, som man lägger an på att skapa fram här i landet, icke minst ardenerrasen, som är den alldeles övervägande av våra hästraser, och det är just med hänsyn till den nyttiga hästen som det enligt min uppfattning är av den allra stör-

*Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)*

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

sta betydelse att medel anskaffas för hästavelns främjande. Om jag tänker tillbaka en 40 à 45 år och låter den tidens hästar framträda för mig och jämför dem med nutidens, så måste jag säga, att en kolossal förändring skett. Om man far genom Sveriges bygder en vårdag i maj, då vårbruket är igång, och får se det utmärkta hästmateriel, som finnes i vårt land, så är det all anledning att glädjas över resultatet, och jag har den uppfattningen, att detta icke har kunnat skapas och bli va vad det är utan prisbelöningar av goda hästar.

Det är ännu en synpunkt, som jag vill lägga på denna sak, den nämligen att ju längre vi kommit på hästavelns område, ju mera hava hästarna blivit en produkt av jordbruksnäringen, som kanske mera än någon annan ägnar sig för export till utlandet, och det vore ju att arbeta emot sig själv om man motsatte sig ett förslag, som ändock, hur man än vill resonera, är ägnat att i mycket hög grad främja den sak, som äsyftas.

Det framhölls vidare av den siste ärade talaren, att kapplöpningarna äro djurplågeri och att kapplöpningarna ske om söndagarna. Jag torde icke behöva upptaga kammaren med något resonemang om detta, men jag förmodar, att herrarna kunna få tillfälle att om söndag titta på en travtävling, och jag skulle vilja fråga vem som helst, som går dit, om han efter det besöket kan komma och säga, att det är djurplågeri. Nu har jag hört personer invända, att man visserligen icke har piska på tävlingsbanan men att den användes vid träningen. Det är alldeles otvivelaktigt brist på psykologi att tro, att en häst skulle kunna tränas med piska och att man sedan på kapplöpningssbanan skulle kunna få fram den utan densamma, det är brist på sunt förnuft att kunna resonera på det sättet, ty har man tränat in en häst med piska, då lär man icke kunna få den att gå på tävlingsbanan utan den heller. Nej, saken ligger så till, att den vanliga arbetshästen, som går med hårt arbete i jordbruket, är mycket, mycket mera föremål för djurplågeri än kapplöpningsshästen. Var och en som känner till jordbruket vet, att man ofta kör tunga lass lång väg med en eller två hästar, och i allmänhet äro de sämsta vägarna framme vid gårdarna, och då lassen komma dit äro hästarna utarbetade, andhämtningen är uppdriven i mycket hög grad, och när man stannar är det bara att kasta tömmarna på hästens rygg, och så får den stå många gånger ganska långa stunder i regn och snöslask. Men gå och titta på travarhästen: då han löpt banan ut, tas han om hand av en person, han får gå i skritt, tills andhämtningen är normal, han får en filt på sig, han skötes om på allt sätt, och det kallar man för djurplågeri, men beträffande arbetshästen, som står flämtande i ur och skur, är det icke djurplågeri. Nej, mina herrar, vi skola låta detta tal fara.

Vad det beträffar att hava kapplöpningar om söndagarna tror jag icke, att det spelar någon stor roll för det svenska folkets moral.

Vad som emellertid allra mest frapperat mig i denna debatt var, då min värderade vän herr Nilsson i Tånga kunde stå här och säga, att det här är fråga om hasardspel, som staten skulle engagera sig i, där stora förmögenheter kunde förloras. Det beror väl på huru be-

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

stämmelelserna för totalisatorn göras, vilka summor som kunna förloras och icke förloras, icke annat jag kan förstå. Herr Igel var också inne på den tankegången, då han försäkrade att det låge i detta spel något mycket farligt. Vad är då en totalisator? Det är ingenting annat än detta: På en kapplöpningsbana stå några tävlande hästar, färdiga till start. Dessa numreras med 1, 2, 3, 4 o. s. v. Publiken, som infunnit sig, ser dessa hästar och spelar, genom att satsa på ett visst nummer, om vilken skall gå först in i målet. Man satsar t. ex. på nr 2, 5 eller 10 kronor — en summa som man kan begränsa i bestämmelserna till vilket belopp som helst, och det behöver icke alls gå upp till några hundra kronor. Det fanns för övrigt ingen i utskottet, som hade den uppfattningen, att här skulle inrättas en totalisator i Sverige, där insatsen skulle få gå upp till hundratal kronor utan blott till förut i bestämmelserna begränsade belopp. Är det att spela bort förmögenheter? Jag vill endast fråga ledamöterna i denna kammare, om detta kan kallas för ett så farligt hasardspel, som man här velat göra det till och som man vill skrämja oss med att staten skulle engagera sig i? Nej, det förhåller sig icke så, utan här finns möjlighet till vilken begränsning som helst, och om frågan ligger på det sättet, så kan jag icke förstå, att det resonemanget kan hava så stort skäl för sig.

Herr Nilsson i Tånga frågade dessutom: varför gå icke motionärerna in till Kungl. Maj:t och begära att få ett statslotteri för hästavelns befrämjande. Ja, vad är det för skillnad på en totalisator, såsom jag har skisserat den, och ett statslotteri? Jag måste i vilket fall som helst spela, jag får betala för lottsedeln för att vara med om att spela, det ena kan vara lika bra som det andra, jag kan icke i själva verket finna, att det är någon annan skillnad, än att totalisatorn är ofantligt mycket trevligare och roligare, den kan ge piff på kapplöpningarna, vilket i och för sig kan vara av stort värde.

Jag har sålunda, herr talman, icke kunnat finna, att det är någon skillnad på ett vanligt lotteri och en totalisator.

Så vände sig dessutom herr Nilsson i Tånga emot att staten skulle komma att göra sig inkomst på detta. Det är, sade han, en alldeles ny princip att engagera staten i detta, så att staten skulle tillgodogöra sig vissa procent. Jag förstår mig icke på logiken i detta resonemang. Om en person, som t. ex. har 10 kronor över, åker ned till en kapplöpningsbana, tycker, att han frivilligt vill betala litet till hästavelns främjande och där bredvid betala en skatt till staten fullkomligt frivilligt, då begriper jag icke, varför han icke skulle få det, när man har så stora bekymmer att emot folks vilja taga ut skatter. Jag tycker det är orimligt, isynnerhet om man utgår från den utgångspunkten, som den förste ärade talaren gjorde, att detta icke är någon moralisk fråga. Är den icke det, förstår jag icke fortsättningen i resonemanget, när det gäller statsinkomsterna åtminstone.

Jag skulle kunna hava mycket mera att säga, herr talman, men jag skall icke upptaga en dyrbar tid här i kammaren, utan ber med vad jag nu sagt att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

Herrar *Bengtsson* i Kullen och *Månsson* i Backa instämde häruti.

Herr *Johansson* i Uppmälby: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke tala med den sakkunskap, varmed den föregående ärade talaren yttrade sig här i debatten. Jag bekänner, att jag har ingen sakkunskap på detta område, och det kan väl icke heller vara behöfligt, att varje medlem av det parti, herr *Sjöblom* tillhör, förfogar över sakkunskap, det kan ju vara tillräckligt med den sakkunskap, som herr *Sjöblom* på detta område har.

Då jag begärde ordet, hade jag icke heller tänkt att förlänga denna debatt något väsentligt. Frågan är utdebatterad, den har ju varit föremål för debatter i kammaren flera gånger, och denna kammare biföll i fjol motionen och utskottets tillstyrkande hemställan. Det har ju skett en omsvängning, som vi alla märkt under de senare åren. Det är icke mer än ett par tre år sedan denna kammare biföll en motion, som gick ut på förbud mot spel om penningar och penningars värde. Nu har man hunnit så långt, att denna kammare uttalat sig för både statslotteri och införande av totalisator.

Jag är icke alldeles på det klara med vad herr *Sjöblom* menade, då han sade, att här icke skulle vara fråga om något spel i någon större skala, och att motionärerna icke hade tänkt sig högre insats än 10 kronor, som skulle få offras på detta. Om jag icke läst alldeles fel, har man gjort en jämförelse med vad man fått in i Danmark. Man säger, att den danska staten år 1920 fick in 1,600,000 kronor och år 1921 1,400,000 kronor, och motionärerna tillägga, »med allenast hälften eller tredjedelen av dessa senare summor» — således de räkna i sämsta fall med att statens inkomst av totalisatorn skulle uppgå till omkring 500,000 kronor, och då tror jag nog, att man får höja insatserna över 10 kronor, om man skall åstadkomma en inkomst för staten till detta belopp.

För min personliga del har jag vid fjolårets debatt deklarerat, att jag är motståndare till allt vad spel heter, och på grund av den ställning som jag förut angivit är det givet, att jag även denna gång går på ett avslagsyrkande. Men om totalisatorn skulle vinna riksdagens bifall, vill jag i alla fall säga, att då anser jag, att när man får in så mycket medel, så bör för kommande år i huvudtiteln strykas de anslag, som nu utgå för hästavelns befrämjande. Stuteriöverstyrelsen hade under fjolåret lämnat en inlaga, däri den förklarade, att om totalisatorn infördes i vårt land, skulle den komma att ge så rikligt med pengar, att några vidare anslag för hästavelns befrämjande skulle bli överflödiga. Det har man icke tagit upp i utskottsutlåtandet för i år. Jag anser emellertid, att skall man spela, då bör man kunna leva på spelvinster.

Man har sagt i utskottet, att detta vore nödvändigt, därför att man hade satt ned ett hithörande anslag från 184,000 kronor till 100,000 kronor innevarande år. Ja, det är en hel massa anslag, som blivit nedsatta på grund av svårighet att få budgeten att gå ihop. Det blir en hel del intressen, som komma att bli lidande; och jag vill då fråga herrarna: äro ni beredda på att ge möjlighet

för dessa att genom lotterier få in medel för att få den förstärkning, som alla de olika intressena anse sig behöva? Det finnes ett intresse, som gjort sig mycket starkt gällande, t. ex. beträffande hushållningssällskapen, de skulle komma i ett svårt läge — ja, vi få väl anordna ett lotteri, ty icke kunna vi taga till totalisatorn och hjälpa den institutionen. Då skulle man kanske få ställa till tävlingar mellan hushållningssällskapens sekreterare eller ordförande, men då kommer man väl också i trångmål. Jag tror man gjorde klokast i om man icke inlät sig på dylika spekulationer för att hjälpa upp en näring.

*Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)*

Herr Sjöblom talade om den utmärkta häststam, som vi hava nu, och de förändringar till det bättre, som denna genomgått. Ja, jag vill säga: det finnes flera husdjur i vårt land, och jag är så gammal, att jag märkt en stor förbättring bland dem, till och med bland fjäderfän, utan att man haft några travtävlingar för dem. Så icke har det berott på några tävlingar, att hönsen kommit upp i ett bättre skick eller att fåraveln eller kreatursaveln över huvud taget främjats. Herr Sjöblom trodde, att det berott på travtävlingar att hästaveln gått framåt, men icke heller svinen hava mig veterligen deltagit i några travtävlingar.

Ja, mina herrar, jag skall icke förlänga denna debatt. Det var då det upplystes, att den förste ärade talaren icke gjort något avslagsyrkande, jag fann anledning att begära ordet.

Jag yrkar. herr talman, avslag såväl på motionerna som på utskottets hemställan.

Herr Åkerlund: Herr talman! Jag har aldrig någonsin kört i kapp — fastän ridit i kapp har jag gjort i min barndom — och jag är för närvarande icke det ringaste personligen intresserad av häst-avelsfrågan, men jag kan därför icke vara blind för den stora vikten av att hava ett gott hästmateriel.

Nu är det ju fråga om att man skulle söka åstadkomma litet pengar på detta sätt och på samma gång pigga upp oss. Men det tycker man är så gränslöst farligt. Man har, så länge jag varit med i kammaren, hållit på att moralisera, som om vi vore några orimligt stora helgon, därför att vi icke infört statslotteri. Först på sistone har man äntligen vaknat, sedan man skickat ut hundratal miljoner kronor till utlandet. Ja, äro vi så mycket bättre än andra? Det tror jag icke. Och när de stora kulturstaterna ha dessa totalisatorer, böra vi väl också kunna ha dem utan att bli moraliskt fördärvade, föreställer jag mig.

Herr Nilsson i Tånga nämnde, att vi kunde få ett lotteri för detta ändamål, och det är fullkomligt riktigt. Men jag säger med herr Sjöblom: vad är det egentligen för skillnad på dessa saker? Ett statslotteri kostar mycket mera pengar än en totalisator, det är hela skillnaden. Och jag kan därför icke förstå, varför man sätter sig emot detta, om det icke skulle finnas ett skäl, som man icke vill komma fram med. Och det är, att det är en massa s. k. fint folk, som håller på med dessa kappkörningar och kapplöpningar, och det

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.

(Forts.)

förhåller sig kanske så, att man icke vill låta dem hava något tillfälle att samla in pengar till staten. Men jag säger för min del, att när folk vill offra pengar för detta ändamål, så anser jag mig skyldig använda mig av detta.

Ja, herr talman, det är icke värt att resonera vidare om denna sak. Jag har endast velat tillkännage min ställning till frågan. Då jag hyser den åsikten, att svenska folket icke behöver låtsas vara mera moraliskt än andra lika goda folk, så anser jag, att vi böra bifalla denna rimliga begäran.

Herr Igel: Herr talman, mina damer och herrar! Jag vill endast säga några ord med anledning av vad herr Sjöblom yttrade. Han sökte trösta oss med att de summor, som skulle komma i fråga vid vadhållningarna, skulle komma att inskränka sig till tioöringar och tiokronor. Det skulle icke bli några höga summor alls, sade han, utan det skulle bli så blygsamt och så oskyldigt. Men det är nog så, herr Sjöblom, att aptiten växer, medan man äter. Och har man börjat med de här småsummorna, skall man snart finna, att det icke förslår, utan att man måste öka på dem, så att det blir någonting epokgörande av detta. Ty det kan icke gå med sådana småstyvrar, utan det måste vara någonting, som förslår i kassan, om man vill komma någon vart på den vägen. Och då kommer man snart upp till dessa farliga proportioner, som man sett draga så ödesdigra följder med sig i andra länder, där man haft denna institution sedan länge tillbaka.

Så var det en annan sak, som herr Sjöblom talade om, nämligen att han mindes, hurudana hästar vi hade i vårt land för fyrtiofyrtiofem år tillbaka, och att han hade sig nogsammt bekant, huru präktiga hästar vi i dag äga. Jag tänker, att detta ändå var det allra bästa bevis han kunde ge emot den idé han förfäktade. Om man under de sista fyrtio till fyrtiofem åren kunnat förbättra den svenska häststammen, så att man nu knappast känner igen den, om man jämför den med vad den var förut, fastän man under denna tid icke haft detta radikalmedel, som motionärerna föreslå, huru kan man då säga, att det är så nödvändigt att nu taga ett sådant steg, som, säga vad man säga vill, ändå har sina stora betänkligheter? Ja, att vi kunnat få så präktiga hästar, som vi redan ha, både arbetshästar och lyxhästar, beror väl på att man under dessa år, som det talats om, beflitat sig om att utfodra på ett bättre sätt, rykta på ett bättre sätt och att få in bättre avelsdjur. än man hade förut.

Nu synes det mig, att om man kunnat göra så goda framsteg på denna helt naturliga och riktiga väg, så skulle man kunna fortsätta på samma väg som hittills, och vi behöfde icke vara fattigare nu än för ett tialt år sedan. Ty ute på landet, där hästarna födas och fostras, ryktas, skötas och tränas, där kan man nog fortsätta att följa denna praxis, som man för så länge tillbaka slagit in på. Detta är oförnekligt ett tydligt och klart bevis för att det går an att göra något för denna viktiga sak utan att gripa till sådana medel,

som, säga vad man vill, äro omtvistade, och om vilka man icke vet, huruvida de kunna vara till nytta eller icke.

Då jag har denna uppfattning, och då jag genom herr Sjöbloms anförande har blivit ytterligare stärkt i den uppfattningen, att vi icke här i andra kammaren böra befatta oss med detta experiment, som torde bli både värdelöst och riskabelt i många avseenden, skall jag, herr talman, be att fortfarande få vidhålla mitt yrkande om bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

Herr Carlström i Helgagård: Herr talman! Jag skall först be att få tillkännagiva, att jag är principiell motståndare till allt vad lotterier heter, då det gäller spel om penningar. Visserligen kan man ju säga, att det icke skulle betyda så mycket, om man skulle tillåta en sådan här vadhållning, och det är ju på det sättet, att den uppfattningen har numera en hel del människor här i landet. Man förstår detta, då man läser det utdrag ur fjolårets utskottsutlåtande i samma fråga, som utskottet intagit i sitt föreliggande utlåtande. Där heter det: »Vad först beträffar de moraliska vådorna av lotterier och liknande spel torde åsikterna härom på de senaste åren i vårt land hava undergått en betydande förändring.» Ja, det är nu visserligen sant, det kunna vi också förstå genom de voteringar i dessa frågor, som ägt rum i kammaren i fjol. Men för min del anser jag, att det är olyckligt, att den allmänna uppfattningen tagit denna riktning, ty jag har den uppfattningen, att det icke är riktigt, att folk skall så att säga försöka tjäna pengar genom att spela. Kärleken till spel ger kanhända en något mindre kärlek till att skaffa sig pengar genom arbete. Men jag tror, att arbete är den säkraste vägen för landets och folkets framtid.

Nu har det ju sagts här i utskottsbetänkandet för i fjol, att den utredning, som nu pågår, säkerligen kommer att resultera i förslag till statslotteri. Ja, sorgligt nog. Och den professor i astronomi, som har utredningen om hand, har »sett så långt», att han också föreslår, att det skall införas totalisator vid kapplöpningar och travtävlingar. Ja, det blir nog på det sättet, att det kommer att gå i den riktningen. Men jag säger ännu en gång, att det är olyckligt, om riksdagen skulle gå med på något sådant.

Om man nu bortser från det moraliska, så ligger det väl ändå någonting i det där skälet, att det i någon mån skulle förekomma djurplågeri i samband med dessa tävlingar. Det var egentligen herr Sjöblom, som uppkallade mig i denna debatt. Han sade nämligen i sitt anförande, att det där talet om djurplågeri kan man gärna bannlysa, samt drog upp en jämförelse mellan hur det går till, när en lantbrukare kör hem med ett lass och kommer fram med en tröttkörd häst, som han låter stå där svettig och andtruten och kanske icke ens täcker med en filt, och å andra sidan huru väl man tar hand om kapplöpningshästarna och efteråt täcker dem med filter och »för» dem, som det heter, och på allt sätt söker behandla dem väl. Ja, det är nog så riktigt. Men huru skulle det ta sig ut, om det skulle falla enig in att ta och klå upp någon här i kammaren och jag sedan ville

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.

(Forts.)

göra troligt, att jag behandlat honom mycket väl genom att efteråt göra allt, som göras kunde, för att mildra de plågor, jag möjligen åsamkat honom? Jag säger icke, att man vid de travtävlingar, som nu försiggå, egentligen gör sig skyldig till något större djurplågeri. Men jag har varit med vid kapplöpningar t. ex. på Lindarängen, där jag måste säga, att det förekom ganska grovt djurplågeri. Jag kan nämligen icke tro, att man kan beteckna det som någonting annat än djurplågeri, när t. ex. ryttaren vid slutspurten ideligen rappar på hästen för att försöka ta ut allt vad han kan av kreaturet. Jag tror icke, att man kan påstå, att det icke finns något av djurplågeri i dessa tävlingar, även om man efteråt behandlar djuren väl.

Nu säges det, att vår hästavel arbetar under svåra förhållanden. och att vi behöva något för att hjälpa upp densamma. Men jag undrar, om det icke är så, att om vår hästavel har kunnat utveckla sig, så har detta icke berott på de belöningspris, man kunnat få för avelsdjuren, utan ytterst berott på de *avsättningsmöjligheter*, som funnits för de hästar, man uppföder. Jag såg någon artikel i en tidning för ett par dagar se'n om vad vi skulle kunna gjort, när kriget kom. om vi hade haft riktigt goda hästar. Jag tycker, att vi sålde rätt många hästar — kanske flera än vi borde hava gjort — och fingo rätt så bra betalt för dem under världskriget. Men man skall väl icke lägga an med tanke på ett världskrig, när man talar om hästaveln. Och för övrigt vill jag säga: hur var det och hur är det med den s. k. engelska hästen i fråga om avsättningsmöjligheter? Även om man gör sitt allra bästa för att få fram en bra häst, så är det icke sagt, att man har någonting för det. Jag har själv varit med och försökt få in djur till remontrar. Där fanns ett hundratal hästar, och trettio å fyrtio fingo gå med i ringen, men endast *sju* eller *åtta* togos ut till remontrar. Vad hade alla de andra hästuppfödarna för att de försökt föda upp remontrar? Isynnerhet som man klagar över, att denna hästtyp i regel är oduglig till jordbruk, vilket dock icke är sant, ty den engelska hästen är rätt bra även för jordbruk, ehuru icke, när det är fråga om allt för tunga jordar.

Jag vill sålunda hava sagt, att man kan egentligen icke befrämja hästaveln så avsevärt mycket på här föreslagna sätt. Vi ha ju i alla fall »motorhästen», och den har nu i viss mån lamslagit hästaveln. Jag tror, att det kommer icke att medföra mycken effekt att vi ställa till med lotterier för att få in de pengar, som behövas för att befrämja hästaveln. Och jag tror därför, att det knappast är riktigt, att vi lantbrukare och hästuppfödare hava något att vinna av totalisatorn eller de lotterier, som nu förordas. Det är väl ändå när det gäller välgörande ändamål och när det är mera ömmande skäl, som lotteri möjligen kan försvaras. Skulle man nu tillgripa detta sätt i fråga om hästaveln, så tror jag knappast, att det är riktigt sunt, och i varje fall icke, att det leder till det resultat, man påstår, att det skall göra.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Nilsson i Tånga: Herr talman! Jag ber först att få rätta

en missuppfattning, som sannolikt mitt förra anförande givit anledning till. Herr Åkerlund sade nämligen, att jag skulle hava yrkat på ett statslotteri för hästavelns befrämjande. Så illa tror jag icke jag uttryckte mig. Jag hemställde till motionärerna, att de skulle göra en framställning till Kungl. Maj:t om att få anordna ett lotteri, där vinstmedlen skulle användas för hästavelns befrämjande.

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

Jag begärde emellertid ordet närmast med anledning av min vän Sjöbloms anförande. Herr Sjöblom fann det märkvärdigt, att, när jag för min del uttrangerade de moraliska synpunkterna, jag då icke kunde gå med på totalisatorn. Nej, det är icke alls besynnerligt, herr Sjöblom. Det är ofantligt mycket, som statsmakterna kunna tolerera och måste tolerera. Det är åtskilliga handlingar och åtgärder, som medborgarna i samhället tillåta sig, vilka statsmakterna måste tolerera av det enkla skälet, att på förbudsvägen kommer man egentligen icke fram till vad man vill. Och därför måste staten på åtskilliga områden tolerera mycket, som i och för sig icke kan anses önskvärt. Men därav kan icke rimligen följa, att vad staten tolererar skall staten också direkt engagera sig uti, ty då blir i alla fall statsmakten på ett helt annat sätt ansvarig för de eventuella följder, detta kan ha med sig. Det är detta, som är utgångspunkten för mig, då jag tar ståndpunkt till denna fråga.

Nu ville herr Sjöblom leda i bevis, han var i alla fall inne på den stråten, att vadhållning med totalisator icke vore något hasardartat spel. Ja, det har åtminstone tidigare varit riksdagens uppfattning. För så vitt jag kan förstå, var detta anledningen till att riksdagen skrev till Kungl. Maj:t och begärde förbud mot vadhållning vid totalisator. Det förhöll sig på det sättet, att det vid åtskilliga tillfällen hade anordnats vadhållning medelst totalisator. Åtskilliga av de personer, som anordnat totalisator, blevo åtalade för brott mot lotteriförordningen. Det var närmast detta, som föranledde, att riksdagen rätt, hovrätt och högsta domstolen. Och utslaget gick i den riktningen, att spelet med totalisator icke kunde hänföras under lotteriförordningen. Det var närmast detta, som föranledde, att riksdagen skrev till Kungl. Maj:t och begärde förbud för vadhållning medelst totalisator. Och riksdagen åtminstone hade den uppfattningen vid det tillfället att vadhållning var något, som låg nära det rena hasardspelet. Jag skall tillåta mig citera något av riksdagens skrivelse. Efter att hava relaterat det förhållandet, att man fått prejudikat på att totalisatorspelet icke var hänförligt under lotteriförordningen, skriver riksdagen: »Den åsikten, att totalisatorsvaden icke vore äventyrliga spel eller egentliga hasardspel, emedan utgången av dem icke bestämdes huvudsakligen av slumpen utan av de tävlandes skicklighet, vore riktig endast under den förutsättningen, att totalisatorsvaden uteslutande fingo ingås mellan sakkunniga och att något medel funnes att före vadens ingående kontrollera de s. k. sakkunnigas kompetens såsom sakkunniga. Sådan vore också ståndpunkten inom den belgiska rätten, enligt vilken vad mellan ickehästkännare ansåges och bedömdes såsom hasardspel. Men nu vore just meningen, enligt sportmännens uttryckliga förklaring, att hos oss liksom på många andra ställen på-

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

kalla allmänhetens, d. v. s. de icke sakkunnigas, deltagande i totalisatorsvaden, emedan utan denna extra kittling av dåliga passioner intresset för själva kapplöpningarna icke skulle kunna hållas vid makt. Det funnes intet skäl, varför lagen borde fördraga ett spel, som, om det också i början framträdde under föga farliga former, likväl inom kort hos oss som annorstädes skulle visa sig ödeläggande för folks moral och för allt flera medborgares ekonomiska välbefinnande. Och även om *någon* verklig fördel vore att vänta av de sporttävlingar, varom nu vore fråga, vore denna fördel för dyrt köpt med väckandet och underhållandet av en last, spelpassionen, vilken lagen eljest med rätta brännmärkte.»

Ja, det var riksdagens uppfattning vid detta tillfälle. Det är ju möjligt, att riksdagen har en annan uppfattning i dag.

För min del har jag icke haft anledning ändra mening i denna fråga, och jag ber därför att få vidhålla mitt yrkande om avslag.

Herr Hamilton: Jag vill icke låta denna debatt gå till ända utan att med några ord hävda den uppfattning i frågan, som jag haft under alla de år jag tillhört riksdagen.

Såväl utskottet som ock de talare, som här uttalat sig för bifall till införande av vadhållningsspel genom totalisator, hava utslutande lagt de ekonomiska synpunkterna på frågan. Man har sagt, att hästuppfödarna behöva starkare stöd, än de hittills haft genom premieringar o. dyl., och härutinnan ger jag utskottet och även talarna rätt. Däremot kan jag icke fatta, att, om nu en näring behöver ytterligare stöd av staten, detta nödvändigt skall ske medelst totalisatorspel. Vill riksdagen visa välvilja mot hästuppfödarna eller mot jordbrukarna, så kan den göra detta på annat sätt än genom att införa totalisatorspel. Man svarar: Ja, men kapplöpningarna behöva totalisatorn för att locka till sig folk och få inträdesavgifter, så att löpningarna kunna hållas vid liv. Jag kan emellertid försäkra, att kapplöpningarnas betydelse för den svenska hästavels, sådan denna på senare tiden bedrives, är ingen. Kapplöpningarna äro numera ingenting annat än vanliga folknöjen. Den häst, som löper på kapplöpningsbanan, är i vårt land redan kasserad såsom avelsdjur. Kavalleriet behöver den icke längre. Såväl vid kavalleriet som vid artilleriet är det icke längre den lätta fullblodsaveln, som har någon betydelse, utan den tyngre hästavels, ja, kavalleriet behöver kanske bättre kallblodet. Vad oss lantbrukare beträffar, så ha vi ingen nytta alls av kapplöpningstypen.

Det är således ingen idé för riksdagen att understödja kapplöpningarna. Låt dem dö den sotsdöd, som deras målsmän frukta, att de gå till mötes!

Jag frågar: Kan det vara någon nytta med dessa kapplöpningar med totalisatorspel, där människorna, gripna av spelpassionen, lägga ned sina surt förvärvade slantar? Kan det vara eftersträfvansvärt, då man ser huru därvid ett stort flertal tömmer sina fickor för att späcka plånboken hos ett fåtal personer, som i sin ordning

kanhända använda sina lätt fångna vinster så, att de, när kapplöpningensdagen är slut, ingenting annat ha kvar än ett tungt huvud?

Mina herrar! Vi äro icke så fattiga nu, att vi här i vårt land behöva understödja hästaveln eller hästuppfödarna med dessa spel-pengar, som skola sugas ur fickorna på svaga karaktärer. Så länge intet behov ur det allmännas synpunkt finnes att införa detta spel på kapplöpningsbanan, så länge behöva vi heller icke göra det. Låt oss slippa se dessa mindre uppbyggliga folknöjen i vårt land! Den som i likhet med mig sett dessa spel i utlandet, han har säkert fått nog av totalisatorn.

Herr talman! Jag yrkar avslag på utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Bengtsson* i Norup, *Jansson* i Edsbäcken och *Hansson* i Bäck.

Herr **Pettersson** i Stäringe: Herr talman! Det har under debatten här från åtskilliga talare framhållits, att totalisatorn kunde anses likställd med andra spel. Så är dock icke förhållandet. Det är först och främst att märka att för att kunna spela på totalisator, så måste man vara personligen närvarande vid löpningen. Vidare fordras det för att kunna vinna, att man har personlig kännedom om hästarnas förmåga, och därjämte fordras, att man har en viss sakkännedom. Totalisatorspelet blir således icke detsamma som ett hasardspel. Man kan icke sitta nere i Göteborg och spela på totalisatorn vid en kapplöpning i Stockholm, utan man måste vara personligen närvarande. Härav framgår alltså, att totalisatorn icke kan jämföras med ett hasardspel.

Vad nu hästaveln beträffar, så veta vi ju litet var, att anslaget till hästaveln har nedprutats, så att det behövs mera pengar från annat håll för att hålla hästaveln uppe. Regeringen har som bekant äskat ett anslag på 100,000 kronor till hästavelns befrämjande, men av dessa 100,000 kronor åtgå ungefär 35,000 kronor till reseersättningar och dagtraktamenten åt premieringsnämndernas ordförande och ledamöter. Även hushållningssällskapen anvisa ju medel för detta ändamål, men också där åtgår en del pengar till reseersättningar och traktamenten åt premieringsnämnderna. Även beträffande dessa bidrag har det undan för undan skett nedprutningar och inskränkningar, och det har numera blivit så, att premieringsnämnderna få resa genom landet och dela ut lappar, som det står godkänd eller B på, men däremot inga penningpris, och följden blir naturligtvis en nedgång i hästaveln. Detta kan ju icke vara lyckligt, när vårt premieringsväsen kommit till den ståndpunkt det nu intager.

Jag skall nu icke förlänga debatten utan endast tillägga, att vad djurplågeriet beträffar, så ha vi ju våra polismyndigheter, och var och en som vet eller tror sig veta, att djurplågeri förekommer, kan ju vända sig till dessa myndigheter för att få brotten beivrade.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Ang.
anordnande af
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.

(Forts.)

Herr Osberg: Herr talman, mina damer och herrar! Hade vi här i vårt land varit fullständigt främmande för vadhållning och lotterispel, vore jag den siste att gå med på ett sådant förslag som detta. Men nu är ju faktiska förhållandet, att här förekomma lotterier i stor utsträckning, och många lotterier tillstyrkas för ändamål, som jag för min del anser fullkomligt onödiga. Men när man kommer in på detta spörsmål, då tager man enligt min uppfattning i allmänhet hela saken alltför lättvindligt. En del vilja göra gällande att frågan endast berör varmblodiga hästar, men det är faktiskt inte förhållandet. När jag röstar för totalisatorns införande, så är det med hänsyn till den nordsvenska hästen. Herrarna må säga vad ni vilja om travtävlingarna, men de äro verkligen ett medel att få fram det kvalitativa värdet hos en häst. Dem, som stå och tala om djurplågeri, tror jag ingen lyssnar till med något allvar, och de, som lägga den rent moraliska synpunkten på frågan, ja, de må ju ha denna för sig själva, jag skall icke klandra dem.

Förutom att travtävlingarna äro ett gott sätt att få fram de bästa hästarna, så bör man icke förmena folket ett litet nöje. Här talas om att folket skall tömma sina fickor på slantar. Ja, vore det så illa, då vore det ju synd om dem. Men jag har bättre tankar om folket och tror, att man vet när man skall sluta upp att spela. För övrigt gäller det ju bara en bagatell och vad betyder det? Vårt land är dessutom glest befolkat och de största travtävlingarna förekomma huvudsakligen i Stockholm och på en del platser i södra och norra Sverige, vadan det icke är att befara, att detta spel kommer att bedrivas i någon större utsträckning. Hästaveln behöver någon uppmuntran för att vi skola komma till den standard vi önska. För övrigt, hur går det till på andra områden av djuraveln, när vi vilja få fram det bästa möjliga? Ja, när det är fråga om nötkreatur, då vill man ha fram hög mjölk- och köttproduktion och vidtager åtgärder i detta syfte. Hos hästen är det uthålligheten, som man strävar efter, och den vill man nu söka utröna på detta sätt.

Herr Igel säger, att aptiten växer medan man äter. Ja, det må den gärna göra, men jag för min del tror icke, att den kommer att växa så, att vi behöva frukta för frosseri.

Vad ha herrarna egentligen emot denna tanke? Folket vill ha något nöje, och en ordentlig kapplöpning är god sport. Djurplågeri tror jag icke man skall tala om i detta sammanhang, det förekommer nog i mycket större utsträckning på andra håll.

Jag för min del har den uppfattningen, herr talman, att det icke alls behöver vara genant för vårt land att gå in för detta totalisatorspel, som redan är utbrett i andra länder, och jag tror icke att folket tager någon skada därav. Själv har jag haft ett stort nöje av att bevista kapplöpningar t. ex. i England, där detta spel ingalunda betraktas såsom något oanständigt, ehuru vadhållning bedrives i stor utsträckning. Jag tror icke, att vi böra spela på de strängarna att det här skulle vara fråga om några olämpliga metoder.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sjöblom: Herr talman! Jag skall icke alls uppehålla kammaren. Jag trodde, att diskussionen i dag skulle komma med några nya starka skäl för att avslå motionerna, men jag har knappast hört något annat än detta, att totalisatorspel skulle vara hasardspel, vilka riksdagen en gång begärt att få avskaffade. Herr Nilsson i Tånga läste upp ett citat härom.

*Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)*

Jag skall nu be att få lämna en annan upplysning till kammarens protokoll i form av ett citat av ett yttrande, som förekommer i professor Charlier's utredning av statslotterierna. Han säger nämligen i denna utredning, att det finaste av alla spel om pengar är just totalisatorspelet. Jag förmodar att professor Charlier ändå är att anse som en auktoritet på detta område, och jag har därför velat anföra detta här i kammaren för att icke det påståendet måtte stå alldeles oanmärkt, att totalisatorspelet just är det stora hasardspel, som det gäller att avskaffa, under det man icke tycks bry sig om andra hasardspel.

Herr Olsson i Broberg: Herr talman! Det är en synpunkt, som jag icke funnit tillräckligt beaktad i dag, men som jag anser mig böra stryka under. Under debatten här har man resonerat så, som om travtävlingarnas fortbestånd skulle vara beroende av huruvida totalisator kommer att tillåtas eller icke. Men detta har ju ingen betydelse för eller något sammanhang med detta spörsmål, ty travtävlingarna komma väl i alla fall att fortgå med de hästar, som användas vid dylika tävlingar, oberoende av om totalisatorn införes eller icke. Nej, här är ju meningen, att de medel, som genom totalisatorns införande kunna åstadkommas, skola användas till hästavelns gagn i allmänhet. Meningen är alltså icke, att man skall gagna vare sig det ena eller andra slaget av hästar, utan hästaveln i allmänhet.

Detta är en sak, som icke blivit framhållen här förut, och därför har jag ansett mig böra närmare betona den saken.

För övrigt ber jag endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olofsson i Digernäs: Jag skall endast be att få till protokollet antecknat, att jag kommer att rösta mot detta förslag, och jag får därför yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Andersson i Grimbo: Herr talman! Det har här påståtts, att endast enfaldigt folk komme att spela på totalisator, samt att det skulle vara mera demoraliserande spela på totalisator än på vanliga lotterier. Det är dock icke min uppfattning, ty de, som spela på totalisatorer, nödgas, ifall de ha något förstånd, här att utnyttja detta, därför att här gäller det verkligen att pröva sitt omdöme, vari ligger det intressanta. Man måste göra sina iakttagelser på hästarna, för att det skall bli någon mening i detta spel, och det kan väl icke vara något demoraliserande, att man det gör. Men när det gäller vanliga lotterier, så är det den blotta slumpen, som är avgörande. Om man tager den eller den lotten det är då fullständigt likgiltigt. Och jag

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.

(Forts.)

kan draga ut denna jämförelse ännu längre. Den som spelar på ett vanligt lotteri, behöver icke själv vara närvarande, men när det spelas på en totalisator, så är i regel den, som spelar, närvarande. Vanliga lotterispel kunna anordnas så att man narrar enfaldiga i hela landet, var de än äro bosatta. Om det därför, över huvud taget är skadligt med dessa spel, anser jag, att det skulle vara farligare att följa den väg, som herr Nilsson i Tånga anvisat, än att vara med om inrättandet av totalisatorer, förty i senare fallet blir det endast i begränsad omfattning som de s. k. enfaldiga luras.

Herr Larsson i Kroken sade, att vi icke hade någon användning för travhästar, sedan vi nu fått automobiler. En egendomlig syn på denna sak. På folkspråket är det något som kallas »en lös häst», med en sådan menas en som icke har någon uthållighet, och lätt blir sjuk eller halt och som får en mängd andra skavanker, så att man icke alls eller endast obetydligt kan använda honom. En annan häst däremot håller ut dag och natt, har alltid energi och kan åstadkomma mycket arbete. Det är alltså av mycket stor betydelse att få en bra häst och icke en dålig — ja, ifall herrarna icke vetat detta förut, så ha I fått veta det nu.

Vid tävlingarna gäller det just att få fram uthålligheten. Huru skall man få fram denna, som har så stor betydelse, då det gäller hästarna, på annat sätt än genom tävlingar? Jag vet det icke. Då det gäller att taga ut avelsdjur, så tar man reda på dem, som ha det största avelsvärdet, och egenskapen uthållighet, får man fram genom vad djuren presterat på tävlingarna. Sålunda är denna sak, herr Larsson i Kroken, icke så betydelselös. Om vi sedan sätta en travare i arbete, så har det också där sin betydelse, att han kan visa uthållighet.

Herr Carlström tyckte, att avelsledningen betydde ingenting. Han sade, att vad som hjälpte upp hästaveln var, att det fanns marknad för dem, som vilja sälja hästar. Men det är väl också på det sättet, att om det finnes goda avelsdjur, så påverkar detta marknaden på så sätt, att efterfrågan blir större, och ledningen av hästaveln och hästuppfödningen blir då en mycket viktig sak.

Vidare anmärkte han, att det icke kan vara till någon nytta, om vi få penningar på detta sätt och att aveln icke skulle kunna befrämjas därigenom. Han sade, att i Småland hade vid ett tillfälle visats upp 100 remonter och att av dessa 40 tagits ut i ring, men av vilka endast 7 blivit inköpta av staten. Han tyckte att det var för litet, samt att de övriga uppfödarna intet hade för sina bemödanden. Men därom får han väl tala med vederbörande försvarsminister eller med riksdagen, så att flera remonter köpas, och han såväl som övriga smålänningar sedan kan bli belåtna. Han sade vidare, att staten icke hade något intresse eller nytta av det stora utbudet. Men om man har mycket att välja på, så är väl det bättre än att man har litet. Därför anser jag, att saken har betydelse. Om vi haft totalisator och därigenom större medel till förfogande, kanske uppmuntran kunnat lämnas på annat sätt, så att vi icke nu behövt höra klagomål från Smålands hästuppfödare.

Greve Hamilton sade, att kapplöpningarna icke hade någon betydelse, ty där fick man endast fram det lättare fullblodet. Jag vet icke, om detta är så riktigt, förty man kan icke få fram det tyngre halvblodet utan fullblod. Ej heller kan man få fram fullblod utan kapplöpningar. Sedan sade han, att man borde vara välvillig mot hästuppfödarna men att man borde visa denna välvilja på annat sätt än genom att införa dessa spel och därmed narra pengar från enfaldigt folk. Han tillade, att kapplöpningarnas betydelse numera vore ingen och att de endast hade betydelse som folknöje, samt att vi skulle »låta kapplöpningarna dö». Sålunda menar han, att vi skulle låta ett av våra folknöjen dö. Ja, det är också ett sätt att visa sin välvilja mot folket. Men det är ju betecknande för honom.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson i Tånga: En föregående talare, herr Sjöblom, tycktes anse, att vi, som äro motståndare till inrättandet av totalisatorspel, icke skulle ha presterat några skäl. Nu tycker jag, att detsamma är förhållandet med vännen Sjöblom och att icke han heller presterat några skäl för sin uppfattning. Han citerade visserligen några satser ur professor Charliers utredning, men hade han forskat närmare i densamma, så skulle han ha funnit något, som från hans uppfattning varit mera beviskraftigt. Jag vill icke underlåta att hjälpa herr Sjöblom genom att citera några rader av vad professor Charlier skriver om totalisatorspel. Så här skriver professorn:

»Hasardspel äro i själva verket ej så ovanliga, som man i allmänhet inbillar sig. Hela människans liv är i mångt och mycket ett hasardspel om ock sannolikheterna lyckligtvis i de flesta fall äro bättre kända än då det är fråga om ett lotteri. Köpmannen, som till visst pris skaffar sig ett lager varor spelar ett hasardspel, där den som dåligt bedömer sannolikheterna för framtida pris lätt går under. Industrimannen, som anlägger en fabrik för en ny uppfinning, spelar ofta ett mycket vågat spel, studenten, som tänker ägna sig åt en viss ämbetsmannabana, spelar ett hasardspel, där hans framtid är insatsen. Ingen kan frigöra sig från slumpens inflytande. Men det gäller att lära känna slumpens lagar, vilket man tyvärr mycket dåligt gör, därför att man oftast tror att den inga lagar har, under det att i själva verket hela vårt vetande vilar på den grunden.»

Jag tycker, att detta varit en bättre bevisföring för herr Sjöbloms ståndpunkt.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Ang.
anordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.
(Forts.)

Ang.
omordnande av
s. k. totalisator
vid häst-
tävlingar.

Den, som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 8, röstar

Ja;

(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Voteringen utvisade 89 ja mot 73 nej, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upplösande av arméns kasernbyggnadsnämnd; och yttrade därvid:

Herr Lithander: Herr talman! Här har ett enhälligt utskott uttalat, att motionären visat ouppmärksamhet, och jag får erkänna, att utskottet har rätt. Motionären har nämligen försummat att beakta de ord, som herr statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet uttalat i årets statsverksproposition. Motionärens misstag är anmärkningsvärt och beklagligt, och jag hoppas, att det icke skall återupprepas.

Emellertid skulle jag vilja säga, att om herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, med uppmärksamhet, alltså i motsats mot motionären, skulle vilja läsa igenom och beakta de ord, som han själv yttrat i slutet på sitt anförande i statsverkspropositionen, så skulle detta i verkligheten innebära ett bifall till motionen. Herr statsrådet yttrar nämligen: »Jag förutsätter, att under tiden nämndens organisation och administration noga anpassas till omfattningen av dess arbetsuppgifter.» Det är nämligen att märka, att motionären yrkat just, att nämndens organisation skall anpassa sig efter den instruktion, som är given. Vi hava reagerat emot och gjort anmärkning på att nämnden i sin verksamhet svävat ut över de uppgifter den från början haft. Jag är därför såsom motionär fullt belåten med, om herr statsrådet uppmärksamt läser sina egna ord och sedan lever som han lär. Jag har således intet yrkande att göra, utan är fullt belåten.

Herr Laurén: Herr talman! Jag ber då i så fall endast att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Vid härpå skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande, nr 9, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande tiden för Kalmar läns norra landstings lagtima mtöe biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Slutligen upptogs till behandling första lagutskottets utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av bättre möjlighet att framtinga fullgörandet av viss underhållsskyldighet. *I fråga om vissa personer åliggande underhållsskyldighet.*

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 15, som behandlats av första lagutskottet, hade herr Paulsen hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda och för riksdagen framlägga förslag om sådant tillägg till 1917 års barnlagar, att trygghet kunde vinnas för att även sådana underhållsskyldiga, som sökte draga sig undan sin underhållsskyldighet, kunde tvingas att fullgöra denna.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr Paulsen: Herr talman! Vid nedskrivandet av 1917 års barnavårdslag lade man icke endast vikt på att taga hänsyn till barnets rätt och bästa, utan man lade särskild vikt på att förhållandet mellan fader och moder reglerades så rättvist som möjligt. Detta har också lyckats överhuvud taget. Men det är i varje fall alldeles grivet — man må vid förarbetena för en lagstiftning ha sett saken från så många sidor som möjligt och lagt sig vinn om den så mycket som möjligt — man skall ändå finna, att när lagen skall tillämpas i det levande livet, så stöter man på förhållanden, som man antingen icke tänkt på eller icke tillräckligt beaktat.

Det är icke så svårt för barnavårdsmannen att få faderskapet fastställt och icke heller att få fadern att underskriva en förbindelse att lämna en viss summa i underhåll. Nej, den svåraste uppgiften möter, när barnavårdsmannen skall få honom att fullgöra denna förbindelse. Därvid har man att tillgripa införsel i lön eller utmätning. Nu förhåller det sig så, att om fadern har fast anställning, så ordnar sig vanligen saken av sig själv. Men så är icke alltid förhållandet. Har man hotat fadern med införsel i lönen för att han må kunna fullgöra sin understödspflicht, så slutar han ofta sin anställning och ger sig iväg till annat håll. Det tar då tid att få reda på honom. Under tiden arbetar mannen på sin nya anställning och uppbär sin avlöning oavkortad, till dess att barnavårdsmannen ånyo får tag i honom. Då skuddar han åter stoftet av sina fötter och ger sig av till ett annat håll. Så fortgår det med detta slags människor. Den un-

*I fråga om
vissa personer
åliggande
underhålls-
skyldighet.*

(Forts.)

derhållsskyldige är ständigt på resor och arbetar ena månaden här och den andra månaden där eller ena veckan eller dagen här och den andra där, till dess han anträffas av barnavårdsmannen, om han ens någonsin anträffas. Jag vågar säga, att det är icke många kronor, som barnavårdsmannen kan pressa ur en sådan underhållspliktig, och det finnes icke få sådana fäder i detta land. Under tiden får modern klara sig och sitt barn så gott hon kan. Kan hon icke, får hennes föräldrar träda till. Om hennes föräldrar icke förmå hjälpa henne, så blir det fattigvårdens sak att taga vård om barnet. Det är enligt min uppfattning en brist i 1917 års barnavårdslag, att man saknar medel att hålla sådana fäder till att fullgöra sin plikt, som icke godvilligt vilja taga vård om sina barn. Det kan icke vara mening i att skriva i en lag, att barnens föräldrar skola svara för kostnaden för barnen var och en i mån av sina tillgångar, när man icke kan tillämpa denna lag.

Utskottet, som haft att behandla motionen, säger bland annat:

»Även för ett effektivt uttagande av de bestämda underhållsbeloppen synas stadgandena i flertalet fall erbjuda tillräckliga möjligheter. Därest den av föräldrarna — vanligtvis fadern — som har att erlagga underhållsbidrag, icke godvilligt fullgör denna sin skyldighet, kan man i regel, även när andra exekutiva åtgärder äro verkningsslösa, med användande av införsel i avlöning nå önskat resultat.»

Ja, det kan man, men med det resultat, jag nämnde nyss. Så fortsätter utskottet:

»Också för de fall, då genom den underhållsskyldiges uraktlåtenhet att fullgöra honom åliggande bidragsplikt hans barn kommit i sådan nöd, att fattigvårdssamhälle nödgats lämna detsamma obligatorisk fattigvård, synes det vara väl sört för att underhållsskyldigheten skall kunna utkrävas. Med tillhjälp av införsel i avlöningen kan i allmänhet det erforderliga beloppet uttagas, och då barnets nödställda belägenhet har sin grund i den bidragspliktiges lättja eller liknöjdhet, förfogar fattigvårdssamhället, såsom framgår av det ovan sagda, över synnerligen kraftiga medel för att tillhålla den tredskande att fullgöra sin skyldighet.»

Ja, det där är riktigt, men med modifikation. Det förhåller sig nämligen så, att om fattigvården nödgas ingripa, så kan den göra detta på sina ställen t. ex. i större städer med arbetsinrättningar och på landet, där det finnes försörjningsinrättningar, med jordbruk. Om det på landet funnes arbetshem, så skulle man också där kunna hålla efter dessa personer. Men det är att märka, att dessa arbetshem icke bliva färdiga förrän den 1 januari 1929. När sålunda första lagutskottet säger, att de redan nu skulle kunna intagas på fattiggården, så är detta icke fullt riktigt, utan detta kan komma att ske först den 1 januari 1929, men för närvarande är det icke över allt så. Sedan fortsätter utskottet:

»De fall, varom här är fråga, utgöra i förhållande till antalet fall, då underhållsskyldigheten effektivt uttages, ett synnerligen ringa antal. Även om i det enskilda fallet kan synas stötande, att den försumlige lyckas undandraga sig allt ekonomiskt ansvar, hava

«dessa fall dock i stort sett en synnerligen ringa betydelse. Att med hänsyn till dessa fåtaliga tredskande personer, som icke för närvarande kunna träffas med verk samma åtgärder, införa särskilda bestämmelser torde icke vara lämpligt.»

*I fråga om
vissa personer
äliggande
underhålls-
skyldighet.*

(Forts.)

Jag har vänt mig till Stockholms stads barnavårdsnämnd för att få uppgift, huru saken ställer sig här i Stockholm, och jag fick då bekräftat, att förhållandena här äro ungefär desamma som ute i landet. Jag fick det beskedet från barnavårdsinspektören här i Stockholm, att bland 1,569 fastställda faderskap funnos 260 tredskande fäder. Sålunda 16½ procent av fastställda faderskap kommo på tredskande, och ändå finner första lagutskottet, att detta är ett synnerligen ringa antal. *Är det verkligen ett synnerligen ringa antal, när 1/6 av de underhållspliktiga undandrar sig sin skyldighet?*

Nu har jag endast begärt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda och för riksdagen framlägga förslag om sådant tillägg till 1917 års barnlagar, att *trygghet kunde vinnas för att även sådana underhållsskyldiga, som söka slingra sig från sin underhållsskyldighet, kunde tvingas att fullgöra denna*».

Jag tycker för min del, att detta är en mycket rimlig begäran. Men anser kammaren i likhet med första lagutskottet, att, när 16½ % av de underhållsskyldiga undandraga sig sin skyldighet, man ändock intet bör göra åt saken, så får man naturligtvis låta saken ha sin gång. Äro åter kammarens ledamöter av den meningen, att man bör så vitt möjligt sörja för att så många som möjligt av de underhållspliktiga fullgöra sin skyldighet. Ja, då bör man också enligt min mening bifalla denna motion.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till min motion.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Motionärens nit för åstadkommande av större effektivitet ifråga om indrivande av bidrag av försörjningspliktiga, är ställt utom allt tvivel, och detta nit är också all heder värt. Helt säkert har motionären under arbetet i sin kommun flera gånger stött på fall, då försörjningspliktiga undandragit sig sina skyldigheter och då det inträffat, att effektiva medel icke stått till buds för att tvinga dem att fullgöra sin plikt. Det är därför icke ägnat att förvåna, att motionären gång på gång kommer med förslag, att lagen skall anvisa bättre hjälpmedel för att hålla efter försörjningspliktiga personer.

Vad motionären brister i, det är att uppvisa eller ens göra sannolikt, att här omhandlade underlåtenhet numera förekommer i ett så stort antal fall, att det verkligen finns fog för att fordra ytterligare lagstiftning på detta område. Motionären säger visserligen, att han hört efter hos Stockholms myndigheter och därvid fått det beskedet, att av 1,569 fastställda faderskap det är icke mindre än 260, d. v. s. 16½ %, av fallen, i vilka tredska att betala förekommer. Av motionärens upplysning framgick dock icke huruvida det lyckats att hos en större eller mindre del av dessa 16½ % indriva bidrag trots tredskan. Att det finnes tredskande försörjningspliktiga,

*I fråga om
vissa personer
åliggande
underhålls-
skyldighet.*

(Forts.)

är allmänt känt, men det är icke konstaterat, att det i allmänhet är omöjligt att av dessa tredskande indriva vad de ha att erlægga i bidrag.

Vid första lagutskottets behandling av detta ärende var en av de närvarande ledamöterna i egenskap av fattigvårdskonsulent i tillfälle att upplysa, att så långt hans erfarenhet sträckte sig — och jag vill minnas, att han talade också om sina kamraters — så var en betydlig förbättring att konstatera på detta område, och om man jämförde de fall, då underhållsbidrag godvilligt betalas och där de betalas först efter lagliga åtgärder, så vore situationen betydligt gynnsammare nu än förut. Det förefaller mig att denna upplysning, om den ställes emot motionärens, stöder riktigheten av utskottets påstående.

För övrigt tyckes det mig, att motionären erkände, att fattigvårdsstyrelsen, när den har tillgång på fattiggård eller arbetshem, verkligen förfogar över synnerligen kraftiga och effektiva medel i detta avseende. Jag vill därför fråga motionären, om hans mening är att genom lag tvinga fattigvårdsstyrelse att tidigare, än vad nu är föreslaget, inrätta arbetshem eller fattiggård. När det i alla fall är erkänt, att lagen med de nuvarande anordningarna dock lämnar åtminstone fattigvårdsstyrelse rätt så effektiva medel i händerna för sådana här ändamål, så förstår jag för min del icke, att man nu har anledning att begära särskild lagstiftning för att ytterligare påskynda denna sak. Nej, därom tror jag att motionären och jag kunna vara ense, att nog hava *fattigvårdsmyndigheterna* för närvarande rätt så kraftiga medel att tillgripa för uttagande av bidrag hos försumliga försörjningspliktiga. Däremot erkänner jag, att den enskilda *förmyndaren eller barnavårdsman* för barn utom äktenskapet icke har lika kraftiga medel till sitt föfogande. En barnavårdsman kan sålunda icke få den försörjningspliktige eller försumlige fadern intagen på tvångsarbete, för att han försummar fullgörande av sin underhållsplikt. I detta avseende har motionären i motionen uttalat, att han skulle gärna se, att förmyndare kunde få en försumlig underhållsskyldig ådömd tvångsarbete. Men från dessa motionärens planer ber jag att bestämt få taga avstånd. Ty motionärens planer gå helt enkelt ut på att återinföra bysättning, d. v. s. möjligheten för en enskild person att, då han icke kan få ut sin fordran av någon, få denne insatt i fängelse. Motionären kan visserligen till sitt försvar anföra, att bysättning är ett rättsinstitut, som både hos oss och andra civiliserade stater tillämpats under flera hundra år. Och det lider intet tvivel, att det ofta visat sig vara ett ganska effektivt medel, då det gällt att kräva ut fordringar. Men på samma gång bör man komma ihåg, att bysättning vid tillämpningen emellanåt ledde till ganska upprörande hårdhet; jag vill härutinnan hänvisa motionären till Charles Dickens romaner, där han skall finna, vilka ohyggligheter som bysättning kunde giva anledning till. Bysättningen blev också på 1860- och 1870-talen avskaffad, så vitt jag vet i alla civiliserade stater, och jag vågar hålla före, att den allmänna rättsuppfattningen i vårt land är alldeles bestämt emot en så drakonisk åtgärd som motionären här ifrågasatt.

Oaktat jag sålunda erkänner det goda syftet med motionen och sympatiserar med motionären i hans nit för den föreliggande frågan, tror jag icke, att han kan begära att vi nu skola skrida till att fordra ytterligare tvångsåtgärder mot försumliga försörjningspliktiga. Jag tror att vi lugnt kunna vänta, tills alla kommuner fått sina arbetshem i ordning och fattigvårdsstyrelserna därigenom också fått ännu bättre medel att hålla efter försumliga personer. Och när en försumlig försörjare gör sig skyldig till tredska endast gentemot barnet, så få vi begagna oss av den utväg, som lagen anvisar, nämligen att begära fattigvårdens mellankomst, varigenom också inträder möjlighet att tillämpa rätt så starka tvångsmedel.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Paulsen: Herr talman! Jag vill endast säga första lagutskottets ärade ordförande, att jag aldrig förordat återinförande av bysättning. Men jag har sagt i motionen, att jag för min del anser det icke orimligt, att dessa försumliga försörjare bli ådömda tvångsarbete. Och jag kan ännu icke inse, vad det är för orimligt i detta, att barnavårdsman, när han icke får ut bidraget, får vända sig till Konungens befallningshavande för att efter prövning få vederbörande dömd till tvångsarbete, lika väl som att anmälan från fattigvårdsstyrelsen leder till samma resultat. Jag kan icke förstå, varför det skall vara konstigare att medgiva en sådan anmälan från barnavårdsman än från fattigvårdsstyrelse. Det borde väl ställa sig precis på samma sätt, tycker jag. Att fattigvårdsstyrelsen har effektiva medel till sitt förfogande, är ju sant, och det har jag icke heller bestritt. Men om dessa, som icke åtnjuta fattigvård och som faktiskt icke behöva fattigvård, skola bli föremål för fattigvårdsstyrelsens hjälp, när det gäller att hålla efter en försumlig försörjare, då måste fattigvårdsstyrelsen medvetet skriva falskt protokoll, där den säger, att den och den kvinnan och det och det barnet lider sådan nöd, att fattigvården måste gripa in. Den vägen går det, men det är osmakligt i allra högsta grad, att man skall behöva gå sådana omvägar. Lagen borde vara sådan, att den kunde tillämpas i alla fall eller i så många fall som möjligt.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Lindqvist i Halmstad: Herr talman! Herr Paulsen gör sig nog skyldig till betydliga överdrifter, när han uppträder i den här frågan. I debatten den 13 april 1921 yttrade herr Paulsen: »Herrarna skola komma ihåg, att det icke är hälften av fäderna till utom äktenskapet födda barn, som draga försorg om sina barn, utan de slingra sig ifrån denna skyldighet.» I dag säger herr Paulsen, att det är ungefär en sjättedel, som undandrar sig sin försörjningsskyldighet. Jag måste säga, att när man får höra sådana olika uppgifter av en motionär, talar det icke mycket för att man bör gå med på hans förslag, även om det har en helt annan innebörd än vad i detta fall är fråga om, och jag kan icke tro annat än att herr Paulsen själv icke förstått innebörden av sitt förslag.

*I fråga om
rissa personer
äliggande
underhålls-
skyldighet.*
(Forts.)

*I fråga om
 vissa personer
 åliggande
 underhålls-
 skyldighet.
(Forts.)*

Visserligen har han icke nämnt ordet bysättning, som utskottets ordförande talade om, men i sin motivering har han icke givit anvisning på någonting annat än att vi måste ha något slags tvångsarbete eller vad man vill kalla det för sådana individer, som det här gäller. Men vi böra väl ändå akta oss för att driva alltför många till tvångsarbete. Ty vart skulle det leda hän? Om det är riktigt, som herr Paulsen sade 1921, att hälften slingrade sig undan, skulle det innebära, att man finge döma till tvångsarbete ungefär 9,000 personer årligen, enär utom äktenskapet födda barn för varje år uppgår till ett antal av 18,000. Jag förstår inte, hur herr Paulsen vill ordna saken. Vi bruka ju i dessa dagar tala om de ekonomiska svårigheter, som äro rådande. Om herr Paulsen får sin vilja fram, räcker det inte med Svartsjö och inte heller med Landskronafängelset, där det nu finns en del kvinnor, utan man får väl bygga nya anstalter för ändamålet.

Såvitt jag kan se, är herr Paulsen väl litet underrättad om de verkliga förhållandena. Var man eljest hör efter, säges det, att den lagstiftning det här gäller visat sig ganska effektiv. Jag ber få hänvisa till en motion, som vi tidigare i dag behandlat, nämligen herr Bodéns. Häri säges det, att man med 1917 års lag åtminstone i de flesta fall kunnat tvinga tredskande barnafäder att göra sin plikt. Och jag vill erinra om, att när vi 1921 behandlade ärendet, gjordes en förfrågan till fattigvårdsförbundets barnavårdsutskott, vilket torde ganska väl känna till och följa förhållandena på området. Utskottet förklarade, att det visserligen kunde förekomma ännu i ett eller annat fall, att vederbörande försökte komma undan, och där sålunda lagen icke visat sig fullt effektiv, men man hoppades och trodde, att allt eftersom lagen hunne bli tillämpad ute i livet, skulle den befinnas vara mer och mer effektiv. Man ställde sig vid det tillfället mycket tveksam inför det förslag, som då förelåg om ändringar i 1917 års lag. Om vi gjort en hänvändelse till barnavårdsutskottet i år, håller jag icke för otroligt, att vi skulle fått samma upplysningar, att lagen visat sig effektiv. När så är, kan jag icke finna annat än att det är felaktigt att nu ge sig till att peta på lagen. Under inga förhållanden är det möjligt att gå med på sådana förslag, som herr Paulsen här framställt, varför jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Paulsen: Herr talman! När herr Lindqvist säger, att jag är felaktigt underrättad, är det möjligt, att han har rätt. Dock har jag sysslat med dessa ting i 15 år, och det mycket ingående. Kan herr Lindqvist visa upp, att han har lika lång erfarenhet, erkänner jag, att han är mera hemma i saken än jag, men så länge han inte det gör, erkänner jag icke, att så är fallet.

Så talar han om, att jag vill putta in så många människor på tvångsarbete. Nej, jag vill bara ge barnavårds mannen samma rätt som fattigvårdsstyrelsen har. Herr Lindqvist tillskriver detta icke någon betydelse. Men där det finns arbetshem, kan man få se, att det har en sådan psykologisk inverkan på människorna, att det icke blir många, som behöva sättas in. Blotta medvetandet om att tvångs-

arbete kan tillgripas är tillräckligt avskräckande. Det räcker därför mycket väl med Svartsjö, och jag tror inte, att vi behöva bygga några flera anstalter för den här sakens skull.

Vidare anmärkte herr Lindqvist, att jag icke kommit med några anvisningar i motiveringen. Nej, det har jag inte gjort. Jag har begärt, att riksdagen skall skriva till Kungl. Maj:t och be att få en utredning, just därför att jag icke har några anvisningar att ge, huru frågan skall lösas. Om jag haft en lagparagraf formulerad, så hade jag inte behövt begära någon utredning.

Till sist vill jag påpeka, att jag i mitt föregående anförande talade om en sjättedel av de försörjningspliktiga barnafäderna i Stockholms stad, och jag avsåg således icke hela landet.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Eftersom herr Paulsen upprepade gånger frågat, varför kan icke den enskilde barnavårdsmannen tillerkännas samma rätt som fattigvårdsstyrelse nu har att få tredska barnaförsörjare dömda till tvångsarbete, torde det vara nödvändigt att litet reda ut den här saken. Vad är det för rätt fattigvårdsstyrelse har i fråga om försumliga försörjningspliktigas dömande till tvångsarbete? Det är icke så, att en fattigvårdsstyrelse utan vidare kan skriva till länsstyrelsen och säga: var så god och döm denna karl till tvångsarbete, ty han är försumlig, utan lagen är sådan, att om fattigvårdsstyrelsen finner, att en person genom lättja och liknöjdhet är skuld till att hans barn blir föremål för fattigvård, skall fattigvårdsstyrelsen förelägga denna person att arbeta hos styrelsen eller på plats, som av denna anvisas, och först om han då visar tredska, kan fattigvårdsstyrelsen gå till länsstyrelsen med sin framställning om den försumliges dömande till tvångsarbete. Är det nu herr Paulsens mening, att man skall giva den enskilde barnavårdsmannen eller förmyndaren samma rätt, så innebär det att om en person försummar att fullgöra sin försörjningsplikt mot barnet på grund av lättja och liknöjdhet, så skulle barnavårdsmannen eller förmyndaren kunna upphäva sig till domare över den försumlige och säga till honom: du är genom lättja och liknöjdhet skuld till att barnet icke får vad det behöver, kom och arbeta på gården! Om sedan personen i fråga tredska, skulle, enligt herr Paulsens mening barnavårdsmannen eller förmyndaren vara berättigad att gå till länsstyrelsen och med dess hjälp få den försumlige dömd till tvångsarbete. Jag vill ställa denna sak sådan den är inför herr Paulsens ögon. Jag tror icke, att motionären tänkt sig närmare in i saken och besinnat, hur orimligt hans förslag i detta stycke är. Det är sant, som motionären säger, att han icke uttryckligen i motionen nämner ordet bysättning, men jag väddar till honom, om icke ett bifall till förslaget i själva verket innebär en början till återinförande av detta institut.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde

*I fråga om
vissa personer
åliggande
underhålls-
skyldighet.*

(Forts.)

herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 57, angående förlängd giltighetstid av avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket; och

nr 58, angående dyrtidstillägg åt vissa lärare vid lantmannaskolor och lanthushållsskolor samt lantbruksskolor ävensom vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa.

Nämnda propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 12.

Herr *Johanson* i Huskvarna avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 43, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 20 maj 1921 angående förbud i vissa fall för bolag och ekonomisk förening att förvärva fast egendom.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 213, bordlades.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes andra lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion om upphävande av den i 53 § av lagen om fattigvården stadgade skyldighet att göra skriftlig anmaning; och

nr 5, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av gällande bestämmelse om självskrivenhet för kyrkoherden eller den hans ämbete förestår att vara ordförande i barnavårdsnämnd.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under 4 dagar fr. o. m. den 18 febr.,
»	<i>Ljungkvist</i>	
»	<i>Kristensson</i>	» 2 » » » 19 »
»	<i>Johanson</i> i Hallagården	» 4 » » » 17 »
»	<i>Svensson</i> i Långelanda	» 8 » » » 19 »
»	<i>andre vice talmannen</i>	» 4 » » » 21 »
»	<i>Johansson</i> i Kälkebo	» 3 » » » 19 »

herr *Gustafson* i Kasenberg under 5 dagar fr. o. m. den 19 febr.,
» *Lithander* » 2 » » 18 » och
» *Larsson* i Kroken » 7 » » 19 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,37 e. m.

In fidem
Per Cronvall.
